

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE

Centar za sigurnosne studije povodom rasprava o generalnom direktoru OSA-e BiH

Forma vs suština: Laičko neznanje ili lični animoziteti?

Sarajevo, 18.08.2020.

Rijetko koji rukovodilac državne institucije se našao na udaru političkih previranja i predmetom zakulisnih igara kao što je Osman Mehmedagić, aktuelni generalni direktor Obavještajno-sigurnosne agencije BiH (OSA BiH). Razloge za takvu neprimjerenu harangu možemo tražiti u svjesnim pokušajima da se uruši kredibilitet te agencije, ali ne možemo se oteti utisku i o povlačenju nesvjesnih, laičkih poteza kojima pojedinci nastoje da ostvare političke ili lične aspiracije, iskazujući otvoreni animozitet naspram pojedinih političkih opcija ili digniteta ličnosti samog generalnog direktora. Iza svih ovih nasrtaja vjerovatno se kriju dva osnovna razloga. Prvi je, nema sumnje, to što se radi o najmoćnijoj instituciji sektora sigurnosti u BiH, uz napomenu da obavještajne službe generalno imaju takav status i u drugim zemljama. Stoga, ne treba čuditi da se vodi ogorčena borba za mehanizme njenog upravljanja. Drugi motiv je, naslućujemo, nastavak trenda urušavanja institucija na državnom nivou koje iskazuju spremnost i hrabrost da se uhvate u koštac sa svim izazovima po sigurnost BiH, kako po njen suverenitet i teritorijalni integritet ili ustavni poredak, tako i po njenu ekonsku sigurnost te zaštitu od savremenih prijetnji po globalnu sigurnost koje su štetne i za BiH.

Centar za sigurnosne studije, kao organizacija koja je od svog osnivanja aktivno uključena u praćenje dešavanja na planu obavještajne zajednice u BiH te bila dijelom reforme obavještajnog sektora i jedan od aktera u izradi prvog zakona o OSA-i BiH prije 17 godina, smatra se dovoljno kredibilnim da se oglasi povodom aktuelnih dešavanja i pokuša ponuditi prijedlog za prevazilaženje ove situacije koja neumitno ostavlja posljedice na do sada vrlo uspješne aktivnosti OSA-e BiH. Kao jedna od rijetkih organizacija koja se zalaže za demokratski nadzor nad radom obavještajnih i drugih sigurnosnih službi u BiH te zaštitu prava građana u prvom redu, što dokazuju naše studije i analize na lokalnom i međunarodnom planu, smatramo da se pažnja političara, ali i javnosti, treba usmjeriti na suštinske stvari u radu i djelovanju OSA-e BiH. U ovim nesigurnim i izazovnim vremenima neophodno je što prije prekinuti do kraja ispolitiziranu i nedobronamjernu sagu o validnosti i postojanju ili nepostojanju diplome kao formalnom razlogu za opterećenje i dodatno breme za funkcionisanje ove značajne institucije.

Naravno da je vladavina prava, kao najveća tekovina i vrijednost jednog demokratskog društva koja podjednako štiti prava pojedinaca, ali i društveno-političkog sistema, bila osnov za donošenje Zakona o radu OSA-e BiH tokom 2003. godine. Tada su u zakon uvrštene

najmodernije odredbe evropske prakse i međunarodnih standarda. Uspostavu i početak rada OSA-e BiH 2004. godine, ova agencija je dočekala na propisima i normama najviših standarda, a koje su u to vrijeme prevazilazile i praksu daleko razvijenijih demokratskih društava u svijetu, sa kvalitetno razrađenom strukturom rukovođenja i civilnog nadzora u segmentima izvršne, zakonodavne i sudske vlasti. Kao balans moći u političkom spektru, zakonski je čak regulisano da će na čelu nadležne parlamentarne komisije za nadzor nad radom OSA-e BiH uvijek biti predstavnik iz reda parlamentarne opozicije, kao jedan od najviših standarda demokratske parlamentarne prakse i nadzora.

Tačno je i da se slijedom tih standarda u Zakonu o OSA-i BiH, u članu 36, naglašava da generalni direktor mora imati visoku stručnu spremu u odgovarajućoj oblasti. Također, u članu 25, navodi se da se imenovanje generalnog direktora vrši „na osnovu pokazane profesionalnosti i iskustva stečenog na obavještajno-sigurnosnim poslovima i provođenju zakona, a ne na osnovu političke pripadnosti“. Ipak, u realnim političkim okolnostima često je nemoguće predvidjeti sve situacije i dešavanja te ih i u normativno-pravnom smislu regulisati, kako bi se postigli najbolji efekti po društvo i zajednicu.

Stoga, predlažemo, a spremni smo to i empirijski dokazati na brojnim primjerima i u bližem i u daljem savremenom političkom okruženju, da se umjesto ispraznih formalnih razloga za odgađanje imenovanja čelne osobe ove značajne institucije pristupi izmjeni dijela člana 36 Zakona o OSA-i BiH, a u kojem je navedeno da generalni direktor mora imati visoku stručnu spremu u odgovarajućoj oblasti i time prednost, pri produženju mandata aktuelnom direktoru ili izboru novog direktora i njegovih bližih saradnika, bude stavljena na profesionalnost i iskustvo kako je to predviđeno opštim uslovima za izbor, odnosno članom 25 Zakona koji je suštinski mnogo značajniji i važniji u izboru osobe koja rukovodi ovako značajnom institucijom.

Time bi se najbrže prekinule političke tenzije koje opterećuju građane, ali i političare, u ovako bremenitom i nesigurnom okruženju te dovelo do raspleta nepotrebne i čisto formalne afere o diplomi generalnog direktora Mehmedagića. Pri tome, treba objektivno konstatovati, što smo u nekoliko navrata i naučno i stručno elaborirali u našim analizama, da je OSA BiH za vrijeme njegovog mandata značajno napredovala u segmentima profesionalnosti svoga rada i uspostavljanju partnerske saradnje s drugim obavještajno-sigurnosnim agencijama na međunarodnom planu (sa 50 je dostigla zvaničnu saradnju na 117 srodnih institucija što je svakako značajan pokazatelj njenog rada i zadobijenog povjerenja od inostranih aktera). Također, i u smislu transparentnosti rada OSA-e BiH, na šta smo bili i najviše kritički usmjereni tokom naših osvrta na rad Agencije, učinjeni su određeni pomaci, mada ima još dosta prostora na tom planu kako bi se dostigla praksa njihovih kolega iz drugih zemalja, poput Holandije ili Njemačke. Naglašavamo da bi transparentnost u njenom radu trebala biti svakako i jedan od prioriternih zadataka ove Agencije, jer, osim što se finansira sredstvima poreskih obveznika, veća transparentnost znači i objektivnije prosuđivanje javnosti o važnosti njenog rada te veću otpornost Agencije na ispolitizovane napade i dezinformacije nedobronamjernih o njenom radu.

Kredibilitet OSA-e BiH neupitno postoji, a posjeta direktora američke Centralne obavještajne agencije (CIA) od prije nekoliko godina ili prošlogodišnja posjeta zamjenika direktora iste te agencije to najbolje potvrđuju. Kako god neki tumačili ove posjete i doveli ih u različite kontekste, OSA-i BiH, na čelu s Osmanom Mehmedagićem, iskazano je priznanje najvišeg rukovodstva najmoćnije obavještajne službe na svijetu. OSA BiH pokazala se i kao nezaobilazan partner domaćim agencijama za provođenje zakona pa su tako mnoge policijske akcije obavljene uz pomoć ove agencije. Prošlosedmično hapšenje 17 policijskih službenika zbog koruptivnih djela, nedavno hapšenje muškarca zbog izbjegavanja kazne zatvora od službenika Sudske policije FBiH ili lociranje Edina Gacića, radi kojeg se vodila najmasovnija potjera u BiH do sada zbog dvostrukog ubistva, samo su neki primjeri uspješnih akcija uz pomoć OSA-e BiH. Naravno, ovdje se radi o dužnostima i zadacima propisanim Zakonom o OSA-i BiH, ali ovi primjeri pokazuju da OSA BiH raspolaže stručnim sposobnostima i kapacitetima koji su od izuzetne važnosti za sigurnost građana.

Stoga, apelujemo na politički establišment da napokon počne suštinski raditi u interesu građana ove zemlje te, umjesto ispraznih politikantskih, ponekad možda i zanimljivih za javnost pozorišno-scenskih satiričnih istupa i paušalnih ocjena, sagledaju sistemske propuste koji su u njihovoj nadležnosti. Zašto se zajednička parlamentarna komisija za nadzor nad radom OSA-e BiH ne upusti u rješavanje istinskih problema i provođenje nadležnosti koje su im povjerene u ime građana koji su ih birali? Kako je moguće da raniji saziv Komisije skoro dvije godine ne obavlja svoju nadzornu funkciju, odnosno ne vrši nadzor nad zakonitošću rada Agencije, ne razmatra izvještaje ili ne daje mišljenje o prijedlogu budžeta? Kako je moguće da više od godinu dana nije funkcionisao novi saziv Komisije, jer nisu bili izabrani članovi iz reda Doma naroda BiH koji čine polovicu saziva zajedničke komisije Parlamentarne skupštine BiH? To su samo neki od suštinskih problema kojima bi se zastupnici trebali baviti i iznalaziti rješenja, ali vidimo da im nedostaje vremena za tako ozbiljan i odgovoran posao. Međutim, uvijek uspiju naći vremena da zamajavaju i uveseljavaju narod sa svojih dobro plaćenih pozicija oko formalnosti koje, uz malo dobre volje i odgovornosti, mogu veoma lako prevazići.

Podsjetićemo samo da je Komisija u prethodnom sazivu u više navrata kompromitovala samu sebe. Tako je zastupnik Nikola Špirić u prethodnom sazivu Komisije smijenjen s pozicije predsjedavajućeg zbog falsifikovanja dokumentacije Komisije, odnosno iznošenja neistinitih zaključaka tog parlamentarnog tijela koji su potom upućeni prema OSA-i BiH. Čitava afera nastala je nakon Špirićevih navoda da OSA BiH prisluškuje zvaničnike Srbije, a što se, nakon interne istrage Agencije, prema pisanju medija, utvrdilo da nije tačno. Također, član novog saziva Komisije je i Nenad Stevandić, osoba koja je javnosti iznosila dokumente sa stepenom povjerljivosti, ali nikada protiv njega nije pokrenut postupak za odavanje službene ili državne tajne.

Novi predsjedavajući zajedničke parlamentarne komisije za nadzor nad radom OSA-e BiH Nermin Nikšić ima i više nego dovoljno prostora da unaprijedi rad ovog tijela i uspostavi istinsku saradnju i sinergiju s ostalim institucijama vlasti, poput Predsjedništva BiH, Vijeća

ministara ili Obavještajno-sigurnosnog odbora koji imaju svoje uloge u rukovođenju i nadzoru, kako bi se osigurala bolja efikasnost i funkcionalnost OSA-e BiH. Nesumnjivo, kvalitetna kontrola, ali i obezbjeđivanje adekvatnih resursa i usmjeravanje rada Agencije pravovremenim usvajanjem Godišnje platforme njenog rada i objektivnog istraživanja činjenica o njenom djelovanju znatno bi unaprijedilo stanje sigurnosti i povjerenje građana u institucije vlasti, ali i njihovu odgovornost prema svom biračkom tijelu.

Ako je dijelom već poljuljano povjerenje u trenutni saziv Komisije, onda je opravdano postaviti pitanje da li je insistiranje na pravno-formalnoj dimenziji diplome generalnog direktora Mehmedagića pokušaj poštivanja člana 36 Zakona o OSA-i BiH ili je, uvažavajući sve prethodno navedeno, dimna zavjesa iza koje stoje druge namjere, želje i ciljevi delegirani iz same Komisije za nadzor nad radom OSA-e BiH ili nekoga ko preko ovog parlamentarnog tijela želi ovladati i ovim dijelom sigurnosnog sektora? Jedno je sigurno, mnogi su uključeni, namjerno ili ne, u pokušaj razgradnje institucije koja je nužno potrebna za sigurnost građana BiH, ali i koja je, pored Oružanih snaga BiH, prepoznata kao svojevrsni institucionalni brand naše zemlje. Najvažnije, to priznanje dolazi upravo od najvažnijih inostranih aktera. Prema tome, ostaje dilema da li se insistiranjem na formalnom pokušava ovladati suštinskim?

S poštovanjem,

Plevljak

Benjamin Plevljak, MA političkih nauka – sigurnosne i mirovne studije
Generalni sekretar Centra za sigurnosne studije